

Festes de Sant Antoni

Caldes de Montbui

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Pels carrers del nucli urbà de Caldes
Alçada: 206

Coordenades:

Latitud: 41.63434
Longitud: 2.16216
UTM Est (X): 430216
UTM Nord (Y): 4609518

Classificació

Número de fitxa 08033 - 181
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Manifestació festiva
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública
Titular: Facultat de Sant Antoni Abat. Carrer de Buenos Aires, núm.50
Autoria de la fitxa Laura Bosch Martínez
Data de registre de la fitxa: dg., 30/11/2008 - 01:00

Descripció

Festa, de tradició agrícola organitzada per la Facultat de Sant Antoni Abat , que té com a actes principals la cavalcada dels tres tombs, la benedicció dels panets i els animals, el concurs de carros i carrosses i el popular Ball de Plaça de diumenge a la tarda, en què colles de totes les edats ballen la Dansa de Sant

Antoni. L'acte de lliurament de la bandera posa el punt final a a la festa actual.

Aquesta festa, també recordada com “Festa dels pagesos”, comença amb l'anada del portabanderes a l'ofici que se celebra a la mateixa església parroquial on es fa la benedicció dels panets que són repartits entre la població i acaba amb el cant dels goigs del sant (antigament es feia una curta processó pels carrers del nucli antic de la població en la qual els portabanderes portaven la imatge de Sant Antoni. Acabat el recorregut, es retornava la imatge a l'església i es procedia, a fora el carrer, a la benedicció de les cavalcades i carrosses, tal com encara es fa avui, i es donava pas a la cavalcada dels Tres Tombs). Antigament s'obsequiava els participants a la cavalcada amb galetes i vi bo; actualment també es reparteixen carquinyolis.

A primera hora de la tarda, la festa es trasllada a la plaça del Lleó, on dansen petits i grans el tradicional Ball de Plaça, una dansa que té l'origen en l'entrada de Ball de l'antic aplec del Remei, i que conserva peces de la indumentària com són la mantellina per a les noies i el barret per als balladors. Fins fa uns anys quan acabava el ball s'anava al Casino on la Junta de la Facultat feia la repartició de les figues. Mentrestant, les parelles de balladors eren convidades a un berenar que s'allargava fins entrat el capvespre, a “ca la Pepeta Xerraire”. Des de fa vint anys, en lloc del repartiment de les figues del diumenge, la Facultat en regala un paquet a cada soci. Antigament sembla ser que un cop acabada la dansa de la plaça, es feia un ball de tarda però, la Junta de la Facultat, va substituir aquest ball per una cantada d'havaneres al Casino. Un cop finalitzat s'oferia el sopar de convit als portabanderes entrants i sortints. Fins l'any 1962 en aquest sopar només hi anaven els portabanderes. Van ser els portabanderes de l'any 1963, els qui en aquest sopar tradicional van convidar totes les acompanyants. Cap a les deu del vespre, les teies enceses acompanyen pels carrers els portabanderes i acompanyants, cap al Casino de Caldes. El ball de nit marca el final de la festa de Sant Antoni. Els portabanderes, acompanyats dels membres de la Facultat de Sant Antoni, fan lliurament de l'estendard emblemàtic, als portabanderes de l'any següent. Durant tot el dia, la bandera queda instal·lada a la casa del portabanderes, en un lloc preferent com és el balcó, fins l'acte de lliurament. La resta de l'any és el president de la Facultat qui la guarda. De tots els actes que configuren la festa de Sant Antoni, el del lliurament de la bandera és el que menys variació ha sofert. Seguidament, les quatre parelles dels portabanderes obren de nou, el ball que acostuma a ser un vals. Al cap d'una mica s'hi incorporen els portabanderes de l'any següent i els de l'any anterior i així fins que tothom pot entrar a la pista de ball. Un altre element és la rifa del porquet, el be i els dos pollastres. Es fa a la mitja part del ball quan la Junta de la Facultat fa el lliurament dels premis de les carrosses.

Observacions:

Les primeres noies portabanderes de la festa de Sant Antoni a Caldes foren M. Fontcuberta Peidro (capitana de bandera), M. Àngels Usat i Montserrat, M. Dolors Mompó Angl i I. Garriga Sala (cordonistes). Des de 1969 fins a 1997 només cinc vegades s'ha donat el fet que fossin portabanderes quatre noies: l'any 1976, 1980, 1986, 1988 i 1993.

Història

La documentació més antiga que fa una referència clara a la celebració de Sant Antoni és de l'any 1873, en l'obra de Climent Cuspinera "Guia cicerone del viajero o bañista en Caldes de Montbui". En aquesta, l'autor fa un breu relat del desenvolupament de la festa local. Una descripció una mica pintoresca de l'últim terç del segle XIX, celebrant-se el mateix dia de la festivitat, segons el calendari santoral, el 17 de gener. S'explica que a les 9 del matí, totes les cavalleries de la població, des dels burros als cavalls més esvelts, eren conduïts a l'antiga plaça de l'Om. Un cop concentrats es procedia a la seva benedicció, on no hi mancava la música. Algunes cavalleries tornaven a casa mentre que un bon nombre de cavalls es dirigien al carrer principal per iniciar els Tres Tombs. Aquí, els genets mostraven la velocitat del cavall i hi havia sempre algunes caigudes ja que la música i les aglomeracions de la gent espantaven habitualment els animals. En un principi, se seguia la tradició perquè els gremis dels traginers, cistellers i pagesos, que n'eren els

protagonistes, gaudien sempre de la festa del seu patró el mateix dia que s'esqueia. La progressiva diversificació que van anar experimentant aquests oficis tradicionals cap al sector industrial va fer que la festa anés perdent participació. Per aquest motiu, la celebració de Sant Antoni va anar caient en el desànim fins a la dècada dels seixanta en què el dia 17 de gener es va escaure en diumenge i tota la població es va abocar al carrer per a festejar la diada. Aquest enorme succés va fer que l'entitat organitzadora acordés l'any 1966 que la celebració de la festa a Caldes es fes a partir d'aquell any, el diumenge següent al dia del sant. La celebració de Sant Antoni s'inicia actualment ja el diumenge abans de la festa patronímica amb una cercavila, durant la qual antigament l'agutzil anunciava quin seria el programa d'actes. Aquesta cercavila també es feia per vendre els números de la rifa i per això la Junta de la Facultat agafava un carret, el guarnia amb verd fosc i a dins hi posava un porc com a mostra del que es rifava. Acabat el cercavila s'anava a casa del portabanderes a passar comptes. Allí eren obsequiats amb galetes i vi bo. Aquesta convidada amb el pas del temps ha esdevingut l'aperitiu actual. Des de fa molts anys, la cercavila s'acompanya amb una banda de músics i un grup de majorettes que anuncien la festa pels carrers. En aquesta cercavila participa tota la Junta de la Facultat i els portabanderes de l'any i els entrants, que van oferint els números de la rifa tradicional. Tal com consta a les actes de la Facultat, l'any 1994 l'assemblea, donant suport de la proposta de la Junta, va acordar que l'aperitiu cada any es fes a un mateix lloc per tal de facilitar la possibilitat de ser portabanderes a tots els interessats. Durant la setmana coincidint amb la data del 17 de gener, se celebra una missa en memòria dels socis difunts de la Facultat de Sant Antoni.

De la Junta de la Facultat de Sant Antoni, es té constància a través de documents datats de principi del segle XVIII. En aquests però, es parla ja de l'agrupació com si fes anys que estigués en funcionament. La imatge identificativa de la Facultat és un estendard, del qual es té constància ja a principi del segle XIX, en què ja figurava el nom de l'entitat. L'any 1998 es va estrenar un de nou que va substituir el presentat l'any 1955 i que fou apadrinat per la família Sagalés. La Facultat està formada per un total de quinze persones. Durant els anys 50 i 60 del segle XX en formaven part un total de vuit a deu persones. Ja als anys 70 la formaven un total de 13 membres. L'objectiu de la Junta de la Facultat és la de vetllar per la correcta organització de la festa, així com per la conservació de la tradició. Actualment l'entitat té una mica més de cinc-cents socis.

Bibliografia

CANALS, Andreu (1986). Vida i afeccions del nostre poble. La festa de Sant Antoni Abat.
CUSPINERA, Climent (1873): Guia Cicerone del viajero o bañista en Caldes de Montbuy.
SOLÉ, Mercè (1998). Festa de Sant Antoni Abat. 125 anys de tradició. De 1873 a 1998. Servei de Publicacions Thermàlia. Museu de Caldes de Montbui. Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana. Ed. Mirador.

